

ԲՈՒՀԻ ՀԵՌԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

2026

ՀԱՅՈՑ
ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՍՏ 2

Խմբի համարը

Նստարանի համարը

Հարգելի՛ դիմորդ

Խորհուրդ ենք տալիս առաջադրանքները կատարել ըստ հերթականության: Ուշադիր կարդացե՛ք յուրաքանչյուր առաջադրանք և պատասխանների առաջարկվող տարբերակները: Եթե Ձեզ չի հաջողվում որևէ առաջադրանքի անմիջապես պատասխանել, ժամանակը խնայելու նպատակով կարող եք այն բաց թողնել և դրան անդրադառնալ ավելի ուշ:

Ձեր առջև դրված թեստ-գրքույկի էջերի դատարկ մասերը ազատորեն կարող եք օգտագործել սևագրության համար: **Թեստ-գրքույկը չի ստուգվում: Ստուգվում է միայն պատասխանների ձևաթուղթը:**

Առաջադրանքները կատարելուց հետո չմոռանաք պատասխանները ուշադիր և խնամքով նշել պատասխանների ձևաթղթում: Պատասխանների ձևաթղթի ճիշտ լրացումից է կախված Ձեր քննական միավորը:

Մաղթում ենք հաջողություն:

1

Հայաստանի Գերագույն խորհուրդը «Հռչակագիր Հայաստանի անկախության մասին» պատմական փաստաթուղթն ընդունել է՝

- 1) 1991 թ. հոկտեմբերի 16-ին
- 2) 1990 թ. օգոստոսի 23-ին
- 3) 1991 թ. սեպտեմբերի 21-ին
- 4) 1990 թ. մայիսի 20-ին

2

Ասորեստանյան արձանագրություններում ե՞րբ է առաջին անգամ հիշատակվել «Նաիրի» երկրանունը:

- 1) Ք. ա. XIII դարի առաջին կեսին
- 2) Ք. ա. XII դարի երկրորդ կեսին
- 3) Ք. ա. XII դարի առաջին կեսին
- 4) Ք. ա. XIII դարի երկրորդ կեսին

3

Ե՞րբ է Հայաստանում սկսվել հելլենիզմի դարաշրջանը:

- 1) Ք. ա. V դարից
- 2) Ք. ա. I դարից
- 3) Ք. ա. II դարից
- 4) Ք. ա. III դարից

4

Ե՞րբ է Թորոս II-ը վերականգնել Ռուբինյան իշխանությունը:

- 1) 1149 թ.
- 2) 1152 թ.
- 3) 1145 թ.
- 4) 1151 թ.

5

Ե՞րբ է Հովսեփ Էմինը ճանապարհվել Պետերբուրգ և Ռուսաստանի վարչապետին ներկայացրել Հայաստանի ազատագրության իր ծրագիրը:

- 1) 1760 թ.
- 2) 1762 թ.
- 3) 1759 թ.
- 4) 1761 թ.

6

Հայոց արքա Արտավազդ II-ը ե՞րբ է մահապատժի ենթարկվել:

- 1) Ք. ա. 31 թ.
- 2) Ք. ա. 33 թ.
- 3) Ք. ա. 32 թ.
- 4) Ք. ա. 30 թ.

- 7) Ե՞րբ է Նադիրը Ղարաբաղի բեկլարբեկությունը բաժանել երկու մասի՝ Գանձակի խանությունից անջատելով Արցախը:
- 1) 1730 թ.
 - 2) 1747 թ.
 - 3) 1736 թ.
 - 4) 1735 թ.
- 8) Վահան Ամատունին ո՞ր թվականին է Մեսրոպ Մաշտոցի դամբարանի վրա եկեղեցի կառուցել:
- 1) 442 թ.
 - 2) 443 թ.
 - 3) 444 թ.
 - 4) 441 թ.
- 9) Ո՞վ էր հայոց իշխանն ու սպարապետը 748–750 թթ. ապստամբության սկզբին:
- 1) Գրիգոր Մամիկոնյանը
 - 2) Սմբատ Բագրատունին
 - 3) Մուշեղ Մամիկոնյանը
 - 4) Աշոտ Բագրատունին
- 10) Առաջին աշխարհամարտի Կովկասյան ճակատում ռուսական զորքին փոխարինած հայկական զորքի թիվը որքա՞ն էր 1918 թ. մայիսի սկզբի դրությամբ:
- 1) 32-33 հազար
 - 2) 42-43 հազար
 - 3) 13-15 հազար
 - 4) 25-27 հազար
- 11) Հայկական լեռնաշխարհում Բ. ա. 830–ական թվականներին հայտնի համադաշնություններից ո՞րն էր ամենամեծը:
- 1) Էթիունի
 - 2) Նաիրի
 - 3) Դիաուխի
 - 4) Մելիդ
- 12) Ա. Բեկզադյանը ի՞նչ էր առաջարկել 1921 թ. հունիսի 25–27–ին Թիֆլիսում կայացած անդրկովկասյան հանրապետությունների սահմանները որոշող հանձնաժողովի նիստում:
- 1) ՀՍԽՀ–ին միացնել Լոռին, Ջանգեզուրը և Ախալցխայի գավառը
 - 2) Խորհրդային Հայաստանին միացնել Ջանգեզուրը, Նախիջևանը և Ջավախքը
 - 3) ՀՍԽՀ–ին միացնել Լեռնային Ղարաբաղը, Լոռին և Ախալքալաքի գավառը
 - 4) ՀՍԽՀ–ին միացնել Նախիջևանը, Լեռնային Ղարաբաղը և Ախալքալաքի գավառը

13 Որտե՞ղ է հրատարակվել «Հնչակ» թերթը:

- 1) Ժնևում
- 2) Թիֆլիսում
- 3) Փարիզում
- 4) Մարսելում

14 Խորհրդային Հայաստանում 1930–ական թթ. որքա՞ն մարդ է բռնաճնշումների ենթարկվել:

- 1) 9 000
- 2) 25 000
- 3) 15 000
- 4) 23 000

15 Ըստ իր գորքի քանակի՝ թվարկված նախարարական տներից ո՞րը չէր մտնում հազարավորների և բյուրավորների մեջ:

- 1) Բագրատունի
- 2) Բզնունի
- 3) Կադմեա
- 4) Սողացի

16 Ո՞ւմ ղեկավարությամբ է Լենինականում (Գյումրի) հիմնվել պետական թատրոնը:

- 1) Արմեն Գուլակյանի
- 2) Վարդան Աճեմյանի
- 3) Լևոն Քալանթարյանի
- 4) Հրաչյա Ղափլանյանի

17 Ո՞վ է մեջբերված խոսքերի հեղինակը:

«Պատերազմը, երևի, ամառը կվերջանա, և պատերազմից հետո կմեկնեն Ամերիկա . . . կմնամ մի քանի տարի, մինչև որ բոլոր ամերիկահայերին վերադարձնենք հայրենիք . . . Հույս կա, որ թե՛ Ռուսաստանը, թե՛ Անգլիան ու Ֆրանսիան ուժ կտան մեր պահանջներին, և մոտ ապագայում կստեղծվի ազատ Հայաստան . . . »:

- 1) Հովհաննես Քաջազնունին
- 2) Ալեքսանդր Խատիսյանը
- 3) Ավետիս Ահարոնյանը
- 4) Սիմոն Վրացյանը

18 Ո՞ւմ է դիմել Անի քաղաքի բնակչությունը հետևյալ կոչով:

«Մենք ամենքս պատրաստ ենք մեռնելու, բայց չենք մեռնի, մինչև չոչնչացնենք մեր թշնամիներին»:

- 1) Աշոտ սպարապետին
- 2) Սմբատ սպարապետին
- 3) Վահրամ Պահլավունուն
- 4) Սարգիս Ջաքարյանին

19 Ո՞րն է «Երևանյան գորախումբ» հասկացության ճիշտ բացատրությունը:

- 1) Դրոյի գլխավորած հայկական կամավորական ջոկատի անվանումը
- 2) Մայիսյան հերոսամարտերի օրերին գեներալ Մովսես Սիլիկյանի հրամանատարությամբ գործող զորամիավորումը
- 3) արևմտահայերից կազմավորված դիվիզիա, որի հրամանատարը Անդրանիկն էր
- 4) ռուսական հրամանատարության հրամանով 1917 թ. վերջերին կազմավորված զորամիավորում, որի հրամանատարը գեներալ Թովմաս Նազարբեկյանն էր

20 Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից ո՞րն է ճիշտ:

- 1) Զրադաշտական կրոնի սպասավորները կոչվում էին քուրմ:
- 2) Հայ պատմիչների վկայած՝ հայկական նախամաշտոցյան այբուբենը գիտության մեջ պայմանականորեն ստացել է «դանիելյան նշանագրեր» անվանումը:
- 3) Հայկազուն նահապետներից Արամանյակի անունից առաջացել է Հայաստանի Արմավիր մայրաքաղաքի անվանումը:
- 4) Միջագետքի հյուսիսային, Իրանական սարահարթի հյուսիսարևմտյան, Փոքր Ասիայի արևելյան շրջանները և Հայկական լեռնաշխարհն ընդգրկող տարածքը հայտնի է «հնդեվրոպական հայրենիք» անունով:

21 Ի՞նչն է հանդիսացել XIX դարի կեսերին Օսմանյան կայսրությունում մեծ տերությունների ազդեցության տարածման համար պայքարի սրվելու պատճառ:

- 1) բարեփոխումների պահանջով հայ հասարակական շրջանակների դիմումը
- 2) Կրետե կղզուն տիրելու համար տարբեր երկրների միջև հակամարտությունը
- 3) Օսմանյան պետությանը պատկանող Կիպրոս կղզուն տիրելու համար ծավալված վեճը
- 4) Երուսաղեմի սուրբ վայրերին տիրելու համար քրիստոնեական տարբեր եկեղեցիների միջև ընթացող վեճը

22 XI դ. վերջին ինչո՞ւ Արևմտյան Եվրոպայից խաչակիրները շարժվեցին դեպի Արևելք:

- 1) Միջերկրական ծովի հարավային առափնյա հարուստ շրջաններին տիրելու համար
- 2) Բյուզանդիային Իկոնիայի սուլթանությունից պաշտպանելու համար
- 3) Երուսաղեմի թագավորությանը տիրելու համար
- 4) Ասորիքը և Պաղեստինը մահմեդականներից ազատագրելու համար

23 Տրված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել չորրորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Հովնան Խութեցու և Աշոտ ու Դավիթ Բագրատունիների գերեվարվելը
- բ. Բուլղայի գորքի մտնելը Վիրք
- գ. Բագարատ Բագրատունու և Աշոտ Արծրունու գլխավորությամբ արաբների վտարումը Տարոնից
- դ. Էկեղեցում թաքնված Յուսուֆի սպանությունը սասունցիների կողմից
- ե. Բագարատ Բագրատունու ձերբակալվելը
- զ. «Արյան լճի» մոտ տեղի ունեցած ճակատամարտը

- 1) դ
- 2) գ
- 3) ա
- 4) ե

24 Տրված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել հինգերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Ծովքի ազատվելը Սելևկյանների գերիշխանությունից և անկախ հռչակվելը
- բ. Մագնեսիայի ճակատամարտը
- գ. Երվանդակերտ դաստակերտի կառուցումը
- դ. Ապամեայի հաշտության պայմանագրի կնքումը
- ե. Մեծ Հայքի գերագույն քուրմ Երվազի սպանվելը
- զ. Արտաշատ մայրաքաղաքի կառուցումը

- 1) ա
- 2) ե
- 3) բ
- 4) դ

25 Կատարե՛ք համապատասխանեցում և գտե՛ք ճիշտ տարբերակը:

Հիմնադրման վայր

Կրթական հաստատություն

1. Վենետիկ
2. Զմյուռնիա
3. Կ. Պոլիս
4. Կալկաթա

- ա. Ռափայելյան դպրոց
- բ. Մեսրոպյան դպրոց
- գ. Մարդասիրաց ճեմարան
- դ. Կարապետյան դպրոց
- ե. Սկյուտարի դպրոց

- 1) 1-գ, 2-ա, 3-բ, 4-դ
- 2) 1-ա, 2-դ, 3-ե, 4-գ
- 3) 1-ա, 2-բ, 3-ե, 4-գ
- 4) 1-ա, 2-ե, 3-գ, 4-դ

26 Հայկական լեռնաշխարհի գետերը համապատասխանեցրե՛ք այն վայրերին, որոնցից դրանք սկիզբ են առնում և գտե՛ք ճիշտ տարբերակը:

1. Ծովք լիճ
2. Ծաղկանց լեռներ
3. Խաչափայտի լեռներ
4. Սրմանց լեռներ
5. Ծաղկավետ լեռներ

- ա. Արևմտյան Եփրատ
- բ. Ճորոխ
- գ. Արևելյան Տիգրիս
- դ. Արևելյան Եփրատ
- ե. Արաքս
- զ. Արևմտյան Տիգրիս

- 1) 1-գ, 2-գ, 3-բ, 4-ե, 5-ա
- 2) 1-գ, 2-դ, 3-բ, 4-ե, 5-ա
- 3) 1-գ, 2-դ, 3-բ, 4-ե, 5-գ
- 4) 1-գ, 2-գ, 3-դ, 4-բ, 5-ա

27 Ընտրե՛ք այն շարքը, որը կազմված է միայն ճարտարապետների անուններից:

- 1) Հարություն Կալենց, Ալեքսանդր Թամանյան, Մարկ Գրիգորյան, Կարո Հալաբյան
- 2) Կարո Հալաբյան, Ալեքսանդր Թամանյան, Գևորգ Քոչար, Հակոբ Հակոբյան
- 3) Մարկ Գրիգորյան, Գևորգ Քոչար, Նիկողայոս Բունիաթյան, Միքայել Մազմանյան
- 4) Կարո Հալաբյան, Գևորգ Քոչար, Միքայել Մազմանյան, Հովհաննես Զարդարյան

28 Սայքսը և Պիկոն Է՞րբ են Սազոնովին հանձնել Օսմանյան կայսրության տիրույթների բաժանման վերաբերյալ համաձայնության նախնական տարբերակը:

- 1) 1916 թ. մարտի 9-ին
- 2) 1915 թ. դեկտեմբերի 16-ին
- 3) 1916 թ. մայիսի 16-ին
- 4) 1916 թ. մարտի 16-ին

29

Հակախորհրդային գործունեության մեղադրանքով Անդրանիկ Մարգարյանը ե՞րբ է դատապարտվել երեք տարվա ազատազրկման:

- 1) 1972 թ.
- 2) 1975 թ.
- 3) 1973 թ.
- 4) 1974 թ.

30

Ովքե՞ր էին առաջնորդում աշխարհագրային գործառնաքերը Երվանդունիների բանակում:

- 1) բղեշխները
- 2) զորավար-սպարապետները
- 3) գավառակալ իշխանները
- 4) մաղխազները

31

Թվարկվածներից ո՞րն է Արգար դպիր Թոխաթեցին տպագրել Վենետիկում:

- 1) «Ս. Ժամագիրք-պատարագամատոյց»
- 2) «Խառնայինթուր տումարի. գեղեցիկ և պիտանի»
- 3) «Տոնացոյց»
- 4) «Տաղարան»

32

Ո՞ր քաղաքի մասին է հետևյալ մեջբերումը:

«Նա քաղաքը շրջապատեց 50 կանգուն բարձրության պարիսպով, որի հաստության մեջ կային ձիերի բազմաթիվ ախոռներ: Քաղաքի արվարձանում նա կառուցեց պալատ՝ ընդարձակ զբոսայգիներով, որսատեղերով և լճերով: Մերձակայքում նա բարձրացրեց նաև հզոր մի բերդ»:

- 1) Մծուրք
- 2) Տիգրանակերտ
- 3) Արտաշատ
- 4) Երվանդաշատ

33

Ո՞վ է ասել հետևյալ խոսքը:

«Քեզ պսակում եմ, Մերուժան՝, որովհետև դու ձգտում էիր հայոց վրա թագավորելու, և իմ՝ ասպետիս պարտքն է քեզ պսակել իմ հայրերի իշխանության կարգով»:

- 1) Սմբատ Բագրատունին
- 2) Աշոտ Բագրատունին
- 3) Բագարատ Բագրատունին
- 4) Սահակ Բագրատունին

34 Ո՞ւմ պատվին է ասվել հետևյալ խոսքը «Շոաբուր» զինվորական պանթեոնում:

«Մեր հոգիները ցավում են ամեն մի անմահացման դեպքում, բայց մեր սրտերը գոտեպնդվում են մեր հերոսների վարքով, մեզ հաղորդում վճռականություն ու հաստատականություն»:

- 1) Ռոբերտ Աբաջյանի
- 2) Մոնթե Մելքոնյանի
- 3) Արմենակ Ուրֆանյանի
- 4) Սասուն Մկրտչյանի

35 Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների բոլոր ճիշտ բացատրությունները:

1. Հայաստանում 1925 թ. շրջանառության մեջ մտած գյուղատնտեսական ապրանքների հարկման ձևը հայտնի է գյուղմիասնարկ անունով:
2. 1930–ական թթ. կեսերին ԽՍՀՄ–ում հաստատված համակարգը հայտնի է ամբողջատիրական անունով:
3. ԽՍՀՄ–ում առաջնահերթ կարգով 1920–ական թթ. սկզբներին թեթև և սննդի արդյունաբերության ստեղծման քաղաքականությունը կոչվեց արդյունաբերացում:
4. Երևանում 1923 թ. նոյեմբերին գումարված այն համաժողովը, որտեղ հնչակյանները հանդես եկան իրենց կուսակցության վերացման մասին հայտարարությամբ, հայտնի է ինքնավերացման համագումար անունով:
5. 1920–ական թթ. երկրորդ կեսից ԽՍՀՄ–ում իրականացվող քաղաքական կուրսը կոչվում էր նոր տնտեսական քաղաքականություն:
6. Այն կազմակերպությունը, որին պաշտոնական եկեղեցու դեմ պայքարում օգտագործում էին խորհրդային իշխանությունները, կոչվում էր «Ազատ եկեղեցական եղբայրություն» կամ «Նոր եկեղեցի»:

36 Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների բոլոր ճիշտ բացատրությունները:

1. «Արքունի հացատար»–ը Վանի թագավորության արձանագրություններում հիշատակված մի շարք գործակալությունների անվանումներից է:
2. «Սահմանապահ կուսակալ»–ը Վանի թագավորության արձանագրություններում հիշատակված մի շարք գործակալությունների անվանումներից է:
3. Վանի թագավորության առանձին նահանգների կառավարիչները կոչվում էին սատրապներ:
4. Արարատյան կամ Վանի համահայկական թագավորությունը հինարևելյան տիպի բացարձակ միապետություն էր:
5. Արարատյան կամ Վանի համահայկական պետության մեջ թագավորին կից գործող ավագների խորհրդի անդամները կոչվում էին արքայի «գործակալներ»:

37

Ընտրե՛ք բոլոր այն թվարկվածները, որոնք Բագրատունիների գլխավորությամբ Հայաստանի անկախության վերականգնման արտաքին նախադրյալ չեն հանդիսացել:

1. Արաբական խալիֆայության ծանր դրությունից օգտվում էր նրա դարավոր հակառակորդ Պարսկաստանը, որն ամեն կերպ աջակցում էր խալիֆայությունից առանձնանալ ձգտող կենտրոնախույս ուժերին:
2. Առանձին երկրների արաբ ամիրաները տեղերում բավականին ամրապնդել էին իրենց իշխանությունը և ձգտում էին անջատվելու խալիֆայությունից:
3. Գերազանցապես վարձկաններից կազմված արաբական բանակը միշտ չէ, որ ենթարկվում էր խալիֆներին և երբեմն անհնազանդություն էր ցուցաբերում:
4. Արաբական խալիֆայության ներքաղաքական իրավիճակը կայուն չէր, մեծ ծավալ էին ստացել ժողովրդական ազատագրական ընդվզումները և գահակալական կռիվները:
5. Արևելքում խալիֆայությունը կործանիչ պարտություն էր կրել Ռուսիայից և հարկադրված էր դիմելու զիջումների քաղաքականության:

38

Ընտրե՛ք բոլոր այն թվարկվածները, որոնք իրադարձությունների իրական պատճառներ կամ հետևանքներ չեն:

1. Տիգրան III-ից հետո, Հռոմի հետ համաձայնեցնելով, գահ բարձրացավ նրա որդի Տիգրան IV-ը, և այդ պատճառով թագավորեց որպես ոչ ինքնիշխան միապետ:
2. Հռանդեայի ճակատամարտում հռոմեացիների պարտությունը նպաստեց Հայաստանի նկատմամբ Ներոն կայսեր դիրքորոշման փոփոխմանը:
3. Տրդատ I-ի գահակալման վեցերորդ տարում՝ 76 թվականին, Մեծ Հայքի թագավորության խաղաղ կյանքն ընդհատվեց ալանների ներխուժման հետևանքով:
4. Ք.ա. 92 թ. սկսված հռոմեա-պարթևական բանակցությունների արդյունքում Հայաստանի դեմ ուղղված պայմանագիր կնքվեց:
5. Հայոց արքա Վաղարշ II-ի հեռատես և հմուտ քաղաքականության շնորհիվ Հայաստանից հեռացվեցին հռոմեական լեգեոնները:

39

Ընտրե՛ք բոլոր սխալ պնդումները:

1. Տիգրան Չուխաճյանը հայ օպերային արվեստի հիմնադիրն է:
2. Աղաբաբյան դպրոցը հատկապես լայն ճանաչում է ձեռք բերել Սերովբե Վիչենյանի տեսուչ եղած ժամանակ:
3. Արմեն Տիգրանյանի «Անուշ» օպերան բեմադրվել է 1902 թ. Երևանում:
4. Միհրան Ղասաբյանի ռենտգենաբանությանը նվիրված աշխատություններն այսօր էլ որպես դասագիրք օգտագործվում են ԱՄՆ-ի բժշկական ինստիտուտներում:
5. Վիեննայում լույս տեսած Հ. Գաթըրճյանի «Տիեզերական պատմություն» երկհատորյակը հայերենով գրված համաշխարհային պատմության առաջին ձեռնարկն էր:

40 **Ընտրե՛ք բոլոր սխալ պնդումները:**

1. Վանի թագավորությունում վիմագիր հաղորդումները տեղական լեզվով սկսել է կատարել Մենուա արքան, և դա շարունակել են նրա հաջորդ արքաները:
2. Տիրը դպրության աստվածն էր, համարվել է Արամագդի քարտուղարը, գրի ու գրականության, արվեստի և գիտության հովանավորը:
3. Համահայկական առաջին թագավորության դիցարանում աստվածների գերագույն եռյակը կազմում էին Խալդին, Թեյշեբան և Շիվինին:
4. Կրոնական վաղագույն հավատալիքները՝ բնապաշտությունը, ոգեպաշտությունը, հմայական մոգությունը, հելլենիզմի դարաշրջանում դադարեցին գոյատևել Հայաստանում:
5. Նանե դիցուհու պաշտամունքի գլխավոր կենտրոնը գտնվում էր Բարձր Հայք նահանգի Եկեղյաց գավառի Թիլ ավանում:

41 **Ո՞ր իրադարձությունն է խախտում տրված շարքի ժամանակագրական ճիշտ հաջորդականությունը:**

1. Մ. Փորթուգալյանի վտարվելը Վանից թուրքական իշխանությունների կողմից
2. Հնչակյան կուսակցության Կարինի և Տրապիզոնի մասնաճյուղերի ստեղծումը
3. Գում Գափուի ցույցը
4. ՀՅԴ առաջին ընդհանուր ժողովի գումարումը
5. «Դրոշակ» թոռցիկ թերթի առաջին համարում ՀՅԴ հռչակագրի հրապարակումը
6. ՀՅԴ-ին Հնչակյան կուսակցության միանալու մասին համաձայնագրի կնքումը

42 **Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:**

1. Հայաստանի առաջին հանրապետության զինանշանի մասին օրենքի հաստատումը
2. Ալեքսանդրապոլում թուրք-հայկական հաշտության բանակցությունների սկսվելը
3. ՀՀ-ի և ՌՄԴԽՀ-ի միջև համաձայնագրի ստորագրումը Թիֆլիսում
4. Անկարայում ֆրանս-թուրքական զինադադարի ստորագրումը
5. Գ. Նժդեհի ուժերի կողմից Գորիսի ազատագրումը բոլշևիկյան զորքերից

--	--	--	--	--

43 Կատարե՛ք համապատասխանեցում:

<i>Հեղինակ</i>	<i>Աշխատություն</i>
Ա. Առաքել Դավրիժեցի	1. «Ազգապատում»
Բ. Նիկողայոս Մառ	2. «Անի»
Գ. Ստեփանոս Պալասանյան	3. «Պատմութիւն Հայոց»
Դ. Մաղաքիա Օրմանյան	4. «Գիրք պատմութեանց»
Ե. Անտոն Գարագաշյան	5. «Քննական պատմութիւն Հայոց»
	6. «Տիեզերական պատմություն»

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

44 Կատարե՛ք համապատասխանեցում:

Ա. Գլաձորի մանրանկարչության դպրոցի նշանավոր ներկայացուցիչ
Բ. Հռոմկլայի մանրանկարչության դպրոցի նշանավոր ներկայացուցիչ
Գ. Սիսի մանրանկարչության դպրոցի նշանավոր ներկայացուցիչ
Դ. Սկևռայի մանրանկարչության դպրոցի նշանավոր ներկայացուցիչ
Ե. Գոշավանքի նշանավոր խաչքարագործ վարպետ

1. Գրիգոր Մլիճեցի
2. Ներսես Մշեցի
3. Պողոս
4. Թորոս Ռոսլին
5. Սարգիս Պիծակ
6. Մոմիկ

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

45

Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միասլ է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. 536 թ. օրենքով Արևմտյան Հայաստանի նախկին նահանգներից և հայկական հինգ ինքնուրույն իշխանություններից ստեղծված չորս նահանգներից մեկի՝ Երրորդ Հայքի կենտրոնը Մելիտինեն էր:
2. Դվինի 554 թ. ժողովում ուղենշվել է Հայոց եկեղեցու դավանաբանական ինքնուրույնությունը:
3. Պարսից արքա Խոսրով I-ը իր երկրում սկսված ապստամբությունը ճնշելու նպատակով ռազմական օգնություն էր խնդրել Բյուզանդիայի կայսր Մավրիկիոսից:
4. Արևելյան Հայաստանում Վարդ Պատրիկից հետո կառավարել են պարսիկ մարզպաններ, այնուհետև՝ հայոց իշխան Մծեծ Գնունին:
5. Հայոց եկեղեցին պահպանել է Քրիստոսի մի բնության մասին դավանաբանությունը՝ հենվելով տիեզերական առաջին չորս ժողովների վճիռների վրա:
6. Հայոց իշխան Գրիգոր Մամիկոնյանի խաղաղ կառավարման տարիներին Հայաստանի կախումը Արաբական խալիֆայությունից ձևական բնույթ ուներ, իսկ վճարվող հարկը չնչին էր՝ 500 դահեկան:

46

Ո՞ր տարբերակում են բոլոր թվարկվածները բնորոշ Խորհրդային Հայաստանում 1960-1970-ական թթ. գործունեություն ծավալած այլախոհներին:

- ա. ընդունում էին պաշտոնական արժեքները, սակայն մերժում էին Խորհրդային օրենքները
- բ. Խորհրդային իշխանությունների դեմ պայքարում էին ուժային միջոցներով
- գ. նպատակ ունեին վերացնելու կոմունիստների մենիշխանությունը
- դ. պայքարում էին մարդու իրավունքների պաշտպանության համար
- ե. համախմբվել էին հայկական պատմական տարածքները վերադարձնելու գաղափարի շուրջ
- զ. Խորհրդային իշխանություններից պահանջում էին պահպանել օրենքները
- է. նպատակներից էր անկախ Հայաստանի ստեղծումը
- ը. Խորհրդային իշխանություններից պահանջում էին պահպանել ԽՍՀՄ Սահմանադրությունը

- 1) գ, գ, ը
- 2) ա, դ, է
- 3) գ, է, է
- 4) բ, գ, է

47

Ո՞ր տարբերակում են տերմինների կամ հասկացությունների բոլոր բացատրությունները սխալ:

- ա. Այն մարմինը, որին Մ. Սարաֆյանը ներկայացրեց Հայաստանի ազատագրության իր կազմած ծրագիրը, կոչվում էր Ռուսաստանի արտաքին գործերի կոլեգիա:
- բ. Թորգոմի գլխավորությամբ 1903 թ. ամռանը Սասունին օգնության հասած ձիավոր խումբը կոչվում էր «Փոթորիկ»:
- գ. Հայկական կամավորական ութ ջոկատներից 1916 թ. վերակազմակերպված վեց զորամիավորները կոչվում էին հայկական հրաձգային գումարտակներ:
- դ. Կովկասյան ճակատում 1918 թ. գարնանը կոչվող ռուսական զորամիավորումը հայտնի էր «Կարս» անունով:
- ե. Միջազգետքի ճակատում 1918 թ. թուրքերի դեմ կռված հայկական զորամիավորը կոչվում էր Արևելյան (Հայկական) լեգեոն:
- զ. Առաջին աշխարհամարտի Կովկասյան ճակատում հայկական II–V կամավորական խմբերից ստեղծված միացյալ զորամիավորը հայտնի է «Արարատյան գունդ» անունով:
- է. Այն մարմինը, որը Արամ Մանուկյանին Թիֆլիսից Երևան էր գործուղել և նրան օժտել արտակարգ լիազորություններով, կոչվում էր Հայոց ազգային խորհուրդ:

- 1) բ, դ, է
- 2) ա, դ, է
- 3) բ, գ, է
- 4) ա, գ, զ

48

Ո՞ր տարբերակում են բոլոր թվարկված պատճառահետևանքային կապերը իրական:

- ա. 1828-1830 թթ. ընթացքում մոտ 100 հազար հայեր վերաբնակվեցին Արևելյան Հայաստանի՝ Ռուսաստանին անցած տարածքներում:
- բ. Գյուլիստանի պայմանագրով Ռուսաստանին անցան Շամշադինը, Գանձակը, Լոռին, Շիրակը, Ղարաբաղը և Փամբակը:
- գ. Ադրիանուպոլսի պայմանագրի արդյունքում Ռուսաստանը ձեռք բերեց նաև Ախալքալաքն ու Ախալցխան:
- դ. Բեռլինի պայմանագրով Ռուսաստանը ձեռք բերեց Կարսը, Օլթին, Ալաշկերտը:
- ե. Փարիզի հաշտության պայմանագրով Ռուսաստանը թեև պահպանեց Ղրիմ թերակղզին, սակայն հրաժարվեց Արևմտյան Հայաստանում գրաված հողերից:
- զ. 1877–1878 թթ. ռուս–թուրքական պատերազմի արդյունքում ձևավորվեց Վանի մարզը:
- է. 1806–1812 թթ. պատերազմի արդյունքում Ռուսաստանին անցան Բեսարաբիան և Փոթին:

- 1) ա, գ, է
- 2) բ, գ, է
- 3) ա, դ, է
- 4) բ, դ, զ

49

Ո՞ր տարբերակում են բոլոր թվարկված պատճառահետևանքային կապերը ոչ իրական:

- ա. VII դարի կեսերի արաբական նվաճողական պատերազմների հետևանքներից էր Սասանյան տերության և Բյուզանդիայի կործանումը:
- բ. Կիլիկիան վերանվաճելու համար Հովհաննես Կոմնենոս կայսրը Ռուբինյան իշխանության դեմ 1137 թ. սկսեց պատերազմ:
- գ. Արճեշի ճակատամարտում հայ ապստամբներն ունեցան զգալի կորուստներ. զոհվեցին Բագրատունյաց, Մամիկոնյան, Գնունյաց և Բագում այլ տոհմերից նախարարներ, ինչպես նաև ռամիկներ՝ մոտ երեք հազար հոգի:
- դ. Սահակ Պարթև կաթողիկոսի ջանքերի շնորհիվ Շապուհ III-ը Կամսարականներին ու Ամատունիներին վերադարձրեց իրենց տոհմական տիրույթները:
- ե. Վարդանանց պատերազմի շնորհիվ հայոց երկիրը պահպանեց իր ներքին ինքնուրույնությունը:
- զ. Մի խումբ հայ նախարարների և փառամոլ երեց Սուրմակի բողոքի ու չարախոսության արդյունքում Արտաշեսը զրկվեց գահից, իսկ Սահակ Պարթևը՝ կաթողիկոսությունից:
- է. Անիի Բագրատունիներին ենթակա թագավորությունների առաջացման պատճառներից էր զարգացած միջնադարին բնորոշ ավատատիրական մասնատվածությունը:

- 1) գ, ե, է
- 2) ա, գ, դ
- 3) բ, է, զ
- 4) ա, բ, դ

50

Թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել հինգերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Մուշի հայության ինքնապաշտպանության սկիզբը Հակոբ Կոտոյանի գլխավորությամբ
- բ. Վանի Այգեստան թաղամասի ինքնապաշտպանության սկիզբը Ա. Եկարյանի ղեկավարությամբ
- գ. Շատախ գավառի կենտրոն Թաղի ինքնապաշտպանության սկիզբը
- դ. Խեչոյի և իր 150 հեծյալների մուտքը Վան
- ե. Սարիղամիշի ճակատամարտի ավարտը, թուրքական զորքի ջախջախումը
- զ. Դիլմանի ճակատամարտը
- է. օսմանյան Թուրքիայի ներքաշվելը Առաջին համաշխարհային պատերազմի մեջ
- ը. Արամ Մանուկյանի նշանակվելը Վանի նահանգապետ
- թ. անգլո-ֆրանսիական ռազմական ուժերի կողմից Կ. Պոլիսը գրավելու նպատակով Դարդանեղի գործողության իրականացման սկիզբը

- 1) թ
- 2) գ
- 3) զ
- 4) բ

51

Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմի առաջին քարտուղարներից ո՞վ է պաշտոնավարել վեցերորդը ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Ս. Թովմասյան
- բ. Ա. Խանջյան
- գ. Յ. Ջարոբյան
- դ. Կ. Դեմիրճյան
- ե. Գ. Հարությունյան
- զ. Ս. Հարությունյան
- է. Ամատունի

- 1) գ
- 2) ա
- 3) դ
- 4) զ

52

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել յոթերորդը:

- ա. Մանազկերտի ճակատամարտը
- բ. Փիլարտոս Վարաժնունու իշխանության ստեղծումը
- գ. Սմբատաբերդ լեռան մոտ հայ բնակչության կոտորածը
- դ. Վանանդի թագավորության անկումը
- ե. թուլամորթ թագավոր Հովհաննես-Սմբատի մահը
- զ. թյուրք-սելջուկների երրորդ արշավանքը Հայաստան
- է. Գող Վասիլի իշխանության ստեղծումը
- ը. Ծումբ գյուղի մոտ տեղի ունեցած ճակատամարտը
- թ. Ապլդարիպ Արծրունու նշանակվելը Կիլիկիայի կառավարիչ
- ժ. թյուրք-սելջուկների առաջին արշավանքը Հայաստան

- 1) գ
- 2) զ
- 3) դ
- 4) ա

Փաստ

- ա. Ամբողջ Անդրկովկասից 1949 թ. արքունիկ հայերի թիվը
 բ. 1988 թ. փետրվարի 25–26–ին Երևանի հանրահավաքում ցուցարարների թիվը
 գ. Հայրենական պատերազմին մասնակցած հայ զենեակների թիվը
 դ. 1948 թ. Հայաստան ներգաղթածների թիվը
 ե. Հայրենական պատերազմում Փառքի շքանշանի արժանացած հայերի թիվը
 զ. Սպիտակի երկրաշարժից զոհվածների թիվը

Թվաքանակ

1. 27	4. 10 000
2. 64	5. 25 000
3. 15 500	6. 100 հազարից ավել
	7. 55 000

- 1) ա–3, բ–7, գ–2, դ–4, ե–1, զ–5
 2) ա–6, բ–7, գ–1, դ–4, ե–2, զ–5
 3) ա–3, բ–6, գ–1, դ–5, ե–2, զ–7
 4) ա–3, բ–6, գ–2, դ–4, ե–1, զ–5

- ա. Հայկական լեռնաշխարհի հարավ–արևելքում Ք. ա. VII դարի առաջին կեսին վերականգնված Հայկագունների իշխանությունը համապատասխանում է սեպագիր աղբյուրների Արմե–Շուբրիա պետական կազմավորմանը:
 բ. Մենուայի առաջին քայլերից մեկն էր Հայկական Պար լեռնաշղթայի արևելյան հատվածում ամրապնդվելը, որի գրավումից հետո էլ նա հիմնում է ռազմավարական խոշոր հենակետ Մենուախինիլի քաղաքը:
 գ. Ռազմական ոլորտի բարեփոխումների շնորհիվ Իշպուինին Ք. ա. 820–ական թթ. սկզբին ընդլայնեց թագավորության սահմանները Ուրմիա լճի ավազանի հարավում:
 դ. Արգիշտի I–ի օրոք Վանի թագավորությունը հասավ աննախադեպ հաջողությունների՝ վերածվելով Առաջավոր Ասիայի հզորագույն ուժի:
 ե. Արգիշտի II–ը, թեև գահ բարձրացավ դժվարին ժամանակաշրջանում, սակայն կարողացավ զարկ տալ քաղաքաշինությանը, արհեստներին ու առևտրին, հիմնեց կամ վերակառուցեց բազմաթիվ ամրոցներ, անցկացրեց նոր ջրանցքներ:
 զ. Ռուսա III–ի իշխանության շրջանից մեզ հասած արձանագրությունները հայտնաբերվել են Արարատյան դաշտի և Վանա լճի արևելյան շրջանների հնավայրերից:
 ե. Համադաշնությունների համակարգը բնորոշ էր Հայկական լեռնաշխարհին՝ սկսած Ք. ա. IV հազարամյակից:

- 1) բ, դ, զ
 2) գ, դ, ե
 3) բ, գ, զ
 4) ա, գ, ե

55

Ո՞ր տարբերակի բոլոր թվարկվածներն են ճիշտ բնութագրում Կիլիկյան Հայաստանի պետական կառավարման համակարգը:

- ա. Թագադիր գործակալությունը ստեղծվել էր Ռուբեն III-ի օրոք:
- բ. Պետության կառավարման գլխավոր մարմինը արքունիքն էր, որի մեջ մտնում էին արքունի խորհուրդը, բարձրագույն դատական ատյանը և գործակալությունները:
- գ. Խնամակալության գործակալությունը ստեղծվել էր թագավորության հռչակումից հետո:
- դ. Սենեկալը տնօրինում էր արքունի եկամուտները և ծախսերը:
- ե. Թագավորի անչափահասության դեպքում պայլը իրականացնում էր ոչ միայն նրա, այլև ամբողջ երկրի խնամակալությունը:
- զ. Կանցլերը գլխավորում էր արքունի քարտուղարությունը և թագավորի առաջին խորհրդականն էր:
- է. Սպասալարը արքունական հեծելազորի հրամանատարն էր և սպարապետի անմիջական տեղակալը:

- 1) բ, գ, է
- 2) ա, դ, զ
- 3) բ, դ, է
- 4) ա, գ, է

56

Ո՞ր տարբերակի բոլոր փաստարկներն են ճիշտ:

- ա. Հովհաննես Թուրունջի վարդապետը մահտեսի Շահմուրատի հետ, հայկական պատվիրակության կազմում, 1683 թ. ժամանել էր Փարիզ:
- բ. Արցախի ազատագրական ուժերը 1723 թ. թուրքական բանակի դեմ համատեղ պայքարի պայմանագիր են կնքել Գանձակի մահմեդականների հետ:
- գ. Եղվարդ գյուղի մոտ 1736 թ. հունիսին տեղի ունեցած ճակատամարտում Նադիրի բանակը ծանր պարտության մատնեց օսմանցիների զորքերին:
- դ. Երևանի 1724 թ. հերոսական պաշտպանությունը Հովհաննես Հունդիբեկյանի, Պողոս Քեչիբեկյանի և ուրիշների գլխավորությամբ տևել է երեք ամսից ավելի, իսկ այդ ընթացքում թուրքական բանակը կորցրել է ավելի քան 20 հազար զինվոր:
- ե. Հայտնի պատմաբան Լեոն պատմագրության մեջ պահպանողական ուղղության հետևորդ էր և գրել է Հայոց պատմության բոլոր շրջանների և հիմնախնդիրների մասին:
- զ. Լազարյան ճեմարանը ժամանակին եղել է Ռուսաստանյան կայսրության միակ արևելագիտական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունը:
- է. Պետերբուրգում 1809 թ. ռուսերենով լույս է տեսել Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմություն» աշխատությունը:
- ը. Կ. Պոլսում 1861 թ. Հ. Վարդովյանի գլխավորությամբ ստեղծվել է հայկական առաջին արհեստավարժ թատրոնը:

- 1) ա, գ, զ, ը
- 2) բ, դ, է, ը
- 3) ա, դ, զ, է
- 4) բ, գ, զ, է

Մեծ Հայքի Արշակունյաց թագավորների անուններին համապատասխանեցրե՛ք գահակալման տարիները և գտե՛ք ճիշտ տարբերակը:

ա. Վաղարշ I	1. 88–110 թթ.
բ. Սանատրուկ	2. 185–198 թթ.
գ. Տրդատ II	3. 198–215 թթ.
դ. Տրդատ III	4. 216–252 թթ.
ե. Վաղարշ II	5. 287–330 թթ.
զ. Բակուր Արշակունի	6. 161–163 թթ.
է. Խոսրով I	7. 117–140 թթ.
	8. 88–117 թթ.

- 1) ա–7, բ–1, գ–3, դ–5, է–8, զ–6, է–2
- 2) ա–6, բ–5, գ–4, դ–1, է–2, զ–7, է–3
- 3) ա–7, բ–1, գ–4, դ–5, է–3, զ–6, է–2
- 4) ա–7, բ–1, գ–4, դ–5, է–2, զ–6, է–3

Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների բոլոր ճիշտ բացատրությունները:

1. Ցարական Ռուսաստանի կողմից Անդրկովկասում ստեղծված և Շամախի կենտրոնով վարչական միավորը կոչվում էր Կասպիական մարզ:
2. Առաջին հայդուկները հայերի նկատմամբ թուրքական իշխանությունների կողմից նոր բռնությունների առիթ չտալու նպատակով հաճախ ներկայացել են որպես քրդեր և հանդես եկել «չելլոներ» կոչվող քրդական կառավարական ջոկատների կազմում:
3. Կովկասի կառավարչապետ Գ. Գոլիցինի փոխարեն նշանակված Ի. Վորոնցով–Դաշկովի պաշտոնի անվանումն էր Կովկասի փոխարքա:
4. Հայկական հարցի լուծմանը նպաստելու համար 1912 թ. հոկտեմբերին ստեղծված համազգային նոր մարմինը կոչվում էր Ազգային պատվիրակություն:
5. Արևելյան Հայաստանի ամբողջ տարածքն ընդգրկող և 1828 թ. ստեղծված վարչական միավորը կոչվում էր Հայկական մարզ:
6. Ժամանակավոր կառավարության կողմից Արևմտահայաստանի գեներալ-կոմիսարին հասցեագրված գաղտնի փաստաթուղթը կոչվում էր «Ղեկավար հրահանգներ»:
7. Ֆրանսիայի, Անգլիայի և Ռուսաստանի կողմից կազմված և սուլթան Համիդ II–ին հանձնված նախագիծը ստացել էր «Մայիսյան բարենորոգումների ծրագիր» անունը:
8. Մեծ Թուրանի ստեղծման պանթյուրքական ծրագրի իրագործման առաջին փուլը կոչվում էր թուրքիզմ, որը ենթադրում էր թուրքացնել Օսմանյան կայսրությունը, Կովկասի մեծ մասը և Թուրքմենստանը:

59 Ընտրե՛ք բոլոր ճիշտ պատասխանները:

«Յոթ ազատ արվեստների» Քառյակ ենթահամակարգը ներառում էր՝

1. տրամաբանությունը
2. աստվածաբանությունը
3. աշխարհագրությունը
4. թվաբանությունը
5. երաժշտությունը
6. քերականությունը
7. աստղագիտությունը
8. ճարտասանությունը
9. երկրաչափությունը

60 Ընտրե՛ք իրադարձությունների բոլոր ճիշտ պատճառահետևանքային կապերը:

1. Խառանի ճակատամարտում պարթևական զորքերի պարտությունը նպաստեց Առաջավոր Ասիայի քաղաքական քարտեզի փոփոխմանը:
2. Ջելայի ճակատամարտում հռոմեական զորքի պարտությունից հետո վերականգնվեց հայկական գերիշխանությունը Ասորիքում և Միջերկրական ծովի ափերին:
3. Հավատարիմ հայ-պոնտական դաշինքին՝ հայկական զորքերը Ք.ա. 93 թ. ներխուժեցին և գրավեցին Կապադովկիան, սակայն մեկ տարի անց ստիպված եղան հեռանալու այնտեղից:
4. Համահայկական առաջին թագավորության անկմանը նպաստեցին նաև հյուսիսից հայտնված և երկիրն ասպատակող սկյութները:
5. Վանի թագավորությունում ստրուկների թվաքանակը հիմնականում ավելանում էր բնական ճանապարհով, ինչպես նաև պարտքի դիմաց ստրկացման եղանակով:
6. Փոքր Ասիայում բռնկված պատերազմի ավարտից հետո Արտաշես I-ը հաշտության պայմանագրում կարողացավ հատուկ կետ մտցնել, որի շնորհիվ Պոնտոսի հաշվին ընդարձակվեց Մեծ Հայքի տարածքը:
7. Երվանդ II-ը գլխավորել է Աքեմենյան տերության դեմ մի քանի սատրապների ապստամբությունը, որի անհաջողությունից հետո ապաստանել է Հունաստանում:

61

Ընտրե՛ք բոլոր այն թվարկվածները, որոնք Հայոց մեծ եղեռնի պատճառ չեն:

1. Միացյալ և անկախ Հայաստան ստեղծելու ռուսների ծրագիրը
2. հայերի հայրենագրկման և ոչնչացման ծրագիրը
3. Հայկական հարցին մեկընդմիշտ վերջ տալու երիտթուրքերի ձգտումը
4. հայ արդյունաբերողների և դրամատերերի մրցակցությունից ազատվելը
5. հայ քաղաքական կուսակցությունների՝ Հայաստանի միավորման ծրագրի ձախողումը
6. Անտանտին Անդրկովկասում հավատարիմ դաշնակցից զրկելը
7. հայության ֆինանսական և նյութական ունեցվածքին տիրանալու ձգտումը

62

Ընտրե՛ք բոլոր սխալ պնդումները:

1. XVII դ. առաջին կեսին միայն գեյթունցիները պարտավորվեցին օսմանյան իշխանություններին վճարել տարեկան որոշակի հարկ և պահպանեցին իրենց ներքին ինքնուրույնությունը:
2. Հայերի բռնագաղթի միջոցով որակյալ արհեստավորներ ու երկրագործներ փոխադրելով ու բնակեցնելով Իրանի ներքին շրջաններում՝ շահ Աբասը նպատակ ուներ զարկ տալու իր երկրի տնտեսության զարգացմանը:
3. Օսմանյան թուրքերը Կոստանդնուպոլիսը գրավելուց հինգ տարի հետո թույլատրեցին այնտեղ հիմնադրել հայոց պատրիարքություն, որի ղեկավարը հաստատվում էր սուլթանի կողմից:
4. Վաղ միջնադարյան Հայաստանում ազատ և կախյալ գյուղացիները ունեին որոշ սեփականություն՝ գյուղական համայնքի հողից մասնաբաժին, տուն, գյուղատնտեսական գործիքներ, անասուններ:
5. Հայոց նախարարական համակարգում գործել է «Իմ վասալի վասալը իմ վասալն է» ենթակայության ավատատիրական սկզբունքը:
6. Մխիթար Գոշի «Դատաստանագիրքը» ծառայեց հասարակական կյանքի բոլոր բնագավառները կարգավորելուն շուրջ 500 տարի:
7. Բագրատունյաց Հայաստանում փոքր գործերի դատավարությունը կատարվում էր եկեղեցական ժողովների մշակած կանոններով ու սովորությային իրավունքով:
8. Մելիքները պարտավոր էին իրենց տիրապետության սահմաններում ճնշել խռովարարներին, պատերազմի ժամանակ իրենց զորքերով ներկայանալ շահին և պաշտպանել երկրի սահմաններն օտար հարձակումներից:
9. Կարա-Յուսուֆի կառավարման օրոք Արցախում, Սյունիքում, Գուգարքում, Վայոց ձորում, Գեղարքունիքում և այլ շրջաններում հայ իշխանական տների ներկայացուցիչները վերականգնեցին իրենց իշխանությունն ու վարչական կառավարումը:

1. Հայկական լեռնաշխարհի ամենաբարձր լեռնագագաթը Մասիսն է, որն ունի 5165 մ բարձրություն:
2. Մեծ Հայքի տարածքը մոտ 400 հազար քառ. կմ է:
3. Վանա լիճը ծովի մակերևույթից ունի 1720 մ բարձրություն և չորս կղզի՝ Աղթամար, Կտուց, Լիմ և Արտեր:
4. ՀՀ-ի՝ բարձրությամբ երկրորդ լեռնագագաթ Կապուտջուղն ունի 3925 մ բարձրություն:
5. Հայկական լեռնաշխարհի երկրորդ բարձր գագաթը Սիփանն է, որը գտնվում է Վանա լճից հյուսիս և ունի 4096 մ բարձրություն:
6. Եփրատի երկու ճյուղերը միախառնվում են Ակն քաղաքի մոտ:
7. Կապուտան կամ Ուրմիա լիճը ծովի մակերևույթից բարձր է 1916 մետր:
8. Հայկական լեռնաշխարհի կենտրոնով ձգվում է Հայկական Պար լեռնաշղթան, որը սկսվում է Մեծ Արարատից:

1. Համահայկական երկրորդ թագավորության անկումը համապատասխանում է բուն հելլենիզմի ավարտի ժամանակաշրջանին:
2. Խորենացին վկայում է, որ հայերը ոչնչացնում են Մենոն գորավարի բանակը, իսկ նրան «խեղդամահ անում», որից հետո Ալեքսանդրը նոր գորք չի ուղարկել Հայաստան:
3. Համահայկական առաջին թագավորության մշակույթն իր բազմաբնույթ ազդեցությունն է տարածել Հայաստանից դուրս՝ հասնելով Հունաստան, Իրան, Կովկաս և այլուր:
4. Մարդուրի I-ի օրոք արհեստավարժ բանակի կազմում առանձնացվեց «արքայական գունդը»՝ հեծյալ զորամիավորներից բաղկացած ուժերը:
5. Հռոմում ստեղծված Առաջին եռապետության անդամներն էին Մարկոս Կրասոսը, Հուլիոս Կեսարը և Գնեոս Պոմպեոսը:
6. Շամի մասին տեղեկանում ենք, որ նա այնքան հզոր էր, որ կարողացել էր ապաստան տալ սելևկյան տիրակալի դեմ ապստամբած նրա եղբորը:
7. Հայկական լեռնաշխարհում վաղագույն տիեզերագիտական գիտելիքները հայտնի են դեռևս քարի դարի վերջին փուլում փորագրված ժայռապատկերներից:

65

Գտե՛ք այն երկու իրադարձությունները, որոնք խախտում են տրված շարքի ժամանակագրական ճիշտ հաջորդականությունը:

1. Հայոց կաթողիկոսական աթոռի փոխադրումը Հռոմկլա
2. Միսի դառնալը մայրաքաղաք
3. Միրիոկեֆալոնի ճակատամարտը
4. Սալահ ադ Դինի կառավարման ավարտը
5. Ռուբեն III-ի կառավարման ավարտը
6. Խաչակրաց երրորդ արշավանքի սկիզբը
7. Սարգիս Զաքարյանի՝ ամիրսպասալարի պաշտոն ստանալը
8. Լևոն II-ի և Բոհեմունդ III-ի միջև հաշտության պայմանագրի կնքումը Սիսում
9. Թամար թագուհու կառավարման ավարտը

66

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. «Կոլցո» («Օղակ») ռազմական գործողության իրականացումը Գետաշենում
2. «Հայկական ԽՍՀ-ի և Լեռնային Ղարաբաղի վերամիավորման մասին» համատեղ որոշման ընդունումը
3. ՀՀՀ առաջին համագումարի բացումը
4. Զորի Բալայանի կողմից հացադուլի հայտարարումը Մոսկվայում և Վիկտոր Համբարձումյանի ու Սոս Սարգսյանի միանալը նրան
5. երեք պետությունների ղեկավարների կողմից Բելովեժյան արգելանոց-անտառում ԽՍՀՄ-ի վերացման և ԱՊՀ-ի ստեղծման մասին հայտարարելը
6. ՀՀ Գերագույն խորհրդի սահմանադրական հանձնաժողովի ստեղծումը
7. ԼՂԻՄ-ում Հատուկ կառավարման կոմիտեի վերացումը

--	--	--	--	--	--	--	--

67

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. փոքրաթիվ գորաջոկատով Տրդատի հեռանալը Ատրպատական եղբոր՝ Բակուրի մոտ
2. Արտաշատի ավերումը Կորբուլոնի կողմից
3. Հռադամիզդի փախուստը Արտաշատից կնոջ հետ
4. Տիգրան VI-ին գահընկեց անելը
5. Ներոն կայսեր գահակալման սկիզբը
6. Հռոմում կայսերական վարչակարգի հիմնումը

--	--	--	--	--	--	--	--

68

Ստեղծագործությունը համապատասխանեցրե՛ք հեղինակի անվանը:

Ա. Նորայր Կարգանյան
Բ. Յուրի Պետրոսյան
Գ. Էդգար Հովհաննիսյան
Դ. Սարգիս Մուրադյան
Ե. Գևորգ Գևորգյան
Զ. Սոնիա Պալասանյան
Է. Փարավոն Միրզոյան

1. «Հովհաննես Այվազովսկի» արձան
2. «Անվերնագիր» գեղանկար
3. «Միքայել Նալբանդյան» արձան
4. «Զարթոնք» գեղանկար
5. «Հովհաննես Բաղրամյան» արձան
6. «Ծովակալ Իսակով» արձան
7. «Նատյուրմորտ դաշտային ծաղիկներով» գեղանկար
8. «Գողգոթա» սիմֆոնիկ պոեմ

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է

69

Պետության անունը համապատասխանեցրե՛ք գահակալի անվանը:

Ա. Սարգոն II
Բ. Միհրդատ VI Եվպատոր
Գ. Օրոդես II
Դ. Երվանդ III
Ե. Վաղես
Զ. Կարանի

1. Հռոմեական կայսրություն
2. Պոնտոս
3. Ասորեստան
4. Պարթևստան
5. Մեծ Հայք
6. Հայասա
7. Կապադովկիա

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	

Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միսալ է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. Ման Ռեմոյի կոնֆերանսը հավանություն տվեց միացյալ հայկական պետության ստեղծմանը, սակայն դաշնակիցները շարունակում էին հարցը կապել Ֆրանսիայի կողմից Հայաստանի մանդատը ստանձնելու խնդրի հետ:
2. Բոլոր կուսակցությունները, այդ թվում՝ բոլշևիկները, ազգի և պետության համար ճակատագրական ու վճռական պահերին թիկունք էին կանգնում Հայաստանի առաջին հանրապետության կառավարությանը:
3. Հաճընի 1920 թ. ինքնապաշտպանության բարձրագույն խորհրդի նախագահն էր Պետրոս Սարաճյանը, պաշտպանության ուժերի հրամանատարը՝ Սարգիս Ճեպեճյանը:
4. Հայաստանի անկախության հանրաքվեից հետո՝ նույն տարվա սեպտեմբերին, Հայաստանի ՆԳՄ (ՆԳՆ) կառույցում ստեղծվել է Հատուկ գունդը:
5. ՀՀ կառավարությունը 1992 թ. հունվարի 28-ին ընդունել է «ՀՀ պաշտպանության նախարարության մասին» պատմական որոշումը:
6. 1990 թ. նոյեմբերին ընդունված առաջին սահմանադրական օրենքով մինչև ՀՀ նոր սահմանադրության ընդունումը դադարեցվում էր Անկախության հռչակագրի հիման վրա ընդունված օրենքներին հակասող դրույթների գործողությունը: